

Qorti ta' l-Appell
(Kompetenza Inferjuri)

Imħallef Anthony Ellul

Appell numru:- 53/2017

**Saviour u Maria Concetta Zahra bin-numri tal-karta tal-identità
781846M u 52947M rispettivament
(appellati)**

vs

**GlobalCapital Financial Management Ltd (C-30053)
(appellanti)**

21 ta' Ottubru, 2019.

1. **Din is-sentenza hi dwar appell tas-soċjetà GlobalCapital Financial Management Ltd, il-provditur ta' servizz finanzjarju, mid-deċiżjoni tal-Arbitru għas-Servizzi Finanzjarji tas-27 ta' Settembru 2017 u li biha kienet ikkundannata tħallas kumpens ta' €12,408.41 lill-appellat bl-imghax legali mid-data tad-deċiżjoni sad-data tal-ħlas effettiv.**
2. Fil-qosor, il-proċeduri quddiem l-Arbitru żviluppaw hekk:
 - 2.1. Permezz ta' ilment li wasal l-uffiċċju tal-Arbitru fit-22 ta' Awissu 2016, Saviour u Maria Concetta konjuġi Zahra lmentaw dwar il-prodott **Lifemark S.A. Secure Income Bond 3 EUR – G**, li xtraw mingħand Global Capital plc fit-28 ta' Awissu 2008. L-ilment jaqra:-

*'Aħna konna xtrajna l-prodott **Lifemark S.A. Secure Income Bond 3 EUR – G** fit-12.09.08 fuq il-parir ta' Global Capital. Investejna EUR15,000 li kienu ekwivalenti għal Lm6439.50 u dan wara li konna ġejna assigurati mill-vjabilità ta' dan il-prodott. Fil-fatt anke l-isem stess tal-Bond jinduċik taħseb li l-kapital investit kien fiż-żgur.*

Peress li aħna ma kellniex esperjenza f'dan it-tip ta' investiment aħna aċċettajna l-proposta li saritilna.

Fis-sena 2010 niħassbu minħabba f'korrispondenza li bdejna nirċievu. Spicċajna biex qalulna li konna tliġna l-ammont ta' EUR12,408, inkluż l-

aħħar ċekk fl-ammont ta' EUR241.67 li rċevejna f' Jannar 2016 bħala final settlement u li iżda aħna ma sarrafniex.'

Talbu għalhekk:

'Aħna qed nippretendu li nieħdu lura l-kapital kollu li nvestejna u cioe l-ammont ta' EUR 15.000 u cioe l-ammont ta' EUR12,408.41, li jinkludi l-aħħar ċekk li rċevejna fl-ammont ta' EUR241.67 li aħna ma sarrafniex u dan peress li mill-kapital li ħadna lura l-ammont ta' EUR 2591.51, inkluż iċ-ċekk ta' EUR 241.67 li ma sarrafniex u għalhekk jekk dan iċ-ċekk ma jissarrafx flimkien ma' dan l-ammont ta' EUR 247.61'

2.2. Global Capital plc, filwaqt li elenkat il-fatti riżultanti lilha, wiegħbet permezz tas-segwenti eċċezzjonijiet li ngħataw mingħajr preġudizzju għal xulxin:

2.2.1. In linea preliminari:

- l-Arbitru m'għandux kompetenza taħt il-liġi, partikolarment l-artikoli 19(1) u 21(1) tal-Kap. 555, li jisma' l-ilment in kwantu l-hija mhix *'provditur tas-servizzi finanzjarji'* u l-ilmentaturi mhumiex *'klijenti eligibbli'* fil-konfront tagħha;
- nuqqas ta' relazzjoni ġuridika stante li hija qatt ma rrendiet ebda servizz lill-ilmentaturi;
- hija mhijiex legittimu kontradittur għall-pretensjonijiet tal-ilmentaturi stante li kwalunkwé pretensjoni tal-ilmentaturi trid issir ma' GlobalCapital Financial Management Ltd C 30053;
- safejn it-talbiet tal-ilmentaturi huma bbażati fuq responsabbiltà kuntrattwali, huma preskritti a tenur tal-artikolu 2156(f) tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta; u li
- safejn it-talbiet tal-ilmentaturi huma bbażati fuq responsabbiltà *extra* kuntrattwali, huma preskritti a tenur tal-artikolu 2153 tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta;

2.2.2. Fil-mertu wiegħbet illi:

- l-ebda tort m' hu addebitat lilha u l-fatt li investiment mar ħażin ma jfissirx li dan huwa attribwibbli lilha jew lill-GlobalCapital Financial Management Ltd;

- hekk kif jirriżulta mill-*File Note* eżebita, la l-kapital u lanqas l-imghaxijiet ma kienu garantiti minnha jew minn GlobalCapital Financial Management Ltd. L-ilmentaturi kienu avżati, fost affarijiet oħra, li l-valur tal-investment seta' jogħla u anke jinżel u li setgħu jieħdu lura inqas milli fil-fatt investew tant li t-tnejn li huma ffirmaw il-*File Note* bħala konferma ta' dan;
- mhux minnu li l-ilmentaturi ma kellhom ebda esperjenza fis-settur tal-investment;
- apparti li trid issir prova tad-dannu jew telf verament soffert mill-ilmentaturi, ma jsegwix li hija jew GlobalCapital Financial Management Ltd huma responsabbli għal dak it-telf. Apparti dan, stante l-andament tas-swieq finanzjarji fiż-żmien in kwistjoni, l-ilmentaturi lanqas ma jistgħu jippretendu li kieku nvestew flushom f' investment ieħor il-kapital tagħhom kien se jibqa' shiħ; u li
- kwalunkwé telf li setgħu garrbu l-ilmentaturi huwa riżultat ta' ċirkostanzi li la hija u lanqas GlobalCapital Financial Management Ltd ma kellhom ebda kontroll fuqhom.

2.3. Fl-udjenza tas-26 ta' Ottubru 2016, l-Arbitru indika lill-partijiet l-inkonsistenza fl-okkju u l-partijiet qablu li l-okkju korrett għandu jkun *Saviour Zahra u M' Concetta Zahra kontra GlobalCapital Financial Management Ltd* u għalhekk l-Arbitru ordna korrezzjoni kull fejn hemm bżonn fl-atti kollha;

2.4. B' sentenza mogħtija fis-27 ta' Settembru 2017, l-Arbitru ddecieda:

'jichad l-eccezzjonijiet tal-provditur tas-servizz u jilqa' l-ilment sakemm dan hu kompatibbli ma' din id-decizjoni u ai termini tal-Artikolu 26(3)(c)(iv) tal-Kap. 555 tal-Ligijiet ta' Malta, jordna lill-GlobalCapital Finacial Management Limited thallas lill-ilmentaturi s-somma ta' tnax-il elf, erba' mija, tmien ewro u wiehed u erbghin centezmi (€12,408.41) bl-imghax legali mid-data ta' din id-decizjoni sad-data tal-hlas effettiv.

L-ispejjez ta' din il-procedura huma a kariku tal-provditur tas-servizzi finanzjarji.'

3. Minn din id-decizjoni appellat is-soċjetà GlobalCapital Financial Management Ltd. Tiddikjara ruħha aggravata bis-segwenti:

- 3.1. L-Arbitru ma kellux jiddeċiedi l-ewwel żewġ eċċezzjonijiet la ġiet sorvolata bil-korrezzjoni li mpona huwa stess;
 - 3.2. L-Arbitru applika ħażin il-ligi dwar il-preskrizzjoni u qies b'mod ugwalment żbaljat meta t-termini bdew jiddekorru, b'dan li l-azzjoni odjerna kellha tiġi dikjarata preskritta u b'hekk hija kellha tiġi liberata mill-osservanza tal-ġudizzju;
 - 3.3. irrispettivament minn kwalunkwe ksur regolatorju li seta' ġie ravviżat, l-Arbitru naqas milli jindaga x'kien in-ness kawżali għat-telf tal-ilmentaturi u jekk tali telf effettivament seħħ minħabba tort imputabbli lilha u waqaf biss mal-ksur regolatorju minnu riskontrat;
 - 3.4. ukoll kieku rriżulta ksur regolatorju, ir-rimedju mogħti mill-Arbitru ma kellux jinkorpora ħlas favur l-ilmentaturi appellati rappreżentanti dak effettivament mitluf; u li
 - 3.5. l-konkluzjoni tal-Arbitru hija bbażata fuq apprezzament ħażin tal-fatti u l-provi li nġiebu quddiemu.
4. Flimkien mal-appell tagħha, l-appellanti ppreżentat is-segwenti dokumenti:
- 4.1. **Dok MDF** – Relazzjoni tal-espert Michael Desmond Fitzgerald rigward l-investiment *Lifemark Secure Income Bond Issue 3*;
 - 4.2. **Dok DH** – Rapport dwar il-prodott '*Lifemark S.A. Secure Income Bond*' ('SIB') intitolat '*Product review by Debbie Harrison, Senior Visiting Fellow of the Pensions Institute at Cass Business School and contributor to the Financial Times.*';
 - 4.3. **Dok RZP** – Affidavit ta' l-avukat Dr. Roderick Żammit Pace flimkien ma' rikors anness.
5. L-appellati wiegħbu fid-29 ta' Mejju 2019 iżda fl-udjenza quddiem din il-Qorti tat-3 ta' Ġunju 2019, fuq talba tas-soċjetà appellanti, ir-risposta tagħhom ġiet sfilzata stante li kienu ġew notifikati bir-rikors tal-appell fit-28 ta' Novembru 2017 b' dan illi r-risposta tagħhom ġiet ippreżentata *fuori termine*;

6. Min-naħa l-oħra, fuq talba tal-appellati ġie sfilżat ukoll '**Dok MDF**' prezentat mar-rikors tal-appell għaliex id-dokument kien prova ġdida li l-appellanti kellha l-opportunità tippreżenta fl-istadju tal-ġbir tal-provi quddiem l-Arbitru.

Konsiderazzjonijiet.

Fatti.

7. Din il-Qorti hija tal-fehma li qabel kull kunsiderazzjoni legali, jeħtieġ li jissemmew il-fatti prinċipali li jirrizultaw mill-atti:

- L-appellat xehed¹ li huwa ilu pensjonat mill-2007 u wara l-iskola sekondarja kien għamel sentejn *vocational school* tal-Marsa fejn tgħallem is-sengħa ta' '*fitter fuq it-torn*'. Mill-1966 sal-1975 ħadem bħala *airframe assembler* fil-Canada u mill-1976 sal-2007 ħadem ma' fabbrika tal-farmaċewtika f'Malta. Igħid li fl-investimenti speċjalment dawk riskjużi ma jifhimx u meta kien ifaddal il-flus kien jiddepożitahom il-bank. L-ewwel investiment differenti li għamel kien f'*bonds* fl-2004 tramite l-appellanti u f'dak il-każ tħallas lura l-kapital kollu nvestit. Din kienet l-unika esperjenza tiegħu f'investimenti oltré depożiti bankarji. Fl-2008 xtaq jerga' jinvesti biex ikollu ftit dħul ieħor apparti l-pensjoni u għalhekk kien mar ma' martu fl-uffiċċju tal-appellanti fejn tkellmu ma' ċertu Daniela Farrugia Randon li semmitilhom il-***Lifemark S.A. Secure Income Bond 3 EUR G.*** Jgħid li spjegatilhom li dan kien investiment għal 6 snin li kien iħallas imgħax ta' 7% fis-sena, iżda jekk jagħzel li jithallas l-imgħax biss meta jimmatūra l-investiment, dan jithallas bit-8% fis-sena. Għalhekk, it-taxxa setgħat tithallas meta jimmatūra l-*bond*. Żied li minbarra li tatu l-*brochure*,² spjegatlu li '*għalkemm kien hemm xi riskju bħal f'kull tip ta' investiment*' qaltlu ukoll li '*dan l-investiment kien inqas riskjuż minn investimenti oħra għax kellu ismu miegħu, jiġifieri 'Secure' u għalhekk ir-riskju li kien fih dan l-investiment kien wieħed żgħir ferm għax dan ukoll għax dan l-investiment kien konness ma' assikurazzjoni.*' Għalhekk aċċetta li jinvesti fih u għażel li jħalli l-imgħax jakkumula sad-data tal-maturità biex b' hekk meta l-investiment jimmatūra jithallas is-somma ta' €7,200 oltré l-kapital. Konsegwentement tathom '**Dok B**'³ diġa lest kważi kollu bl-immarrkar ġo fih biex hu u martu jiffirmawh u hekk għamlu mingħajr ma qrawh. Dan id-dokument huwa datat 28 ta' Awissu 2008. Il-ħlas sar l-għada/jumejn wara bil-posta permezz ta' *cheque*

¹ Fol. 38 *et seq.*

² L-ewwel paġna tal-istess tinsab immarkata bħala 'Dok A' a fol. 39.

³ Fol. 40.

maħruġ lill-Global Capital Financial Management Ltd fl-ammont ta' €15,000 u sussegwentement ircieva bil-posta l-*Contract Note* minnu eżebita bħala '**Dok C**⁴ li ġgib id-data tat-12 ta' Settembru 2008;

- Effettivament, mill-*File Note* eżebita bħala '**Dok B**' jirrizulta li l-investment tal-appellati f' **Lifemark SA – Secure Income Bond Issue 3** kien għall-perjodu **bejn id-19 ta' Settembru 2008 u d-19 ta' Settembru 2013**;
- L-appellant jilmenta li r-rappreżentanti tal-appellanti naqset milli tagħtihom informazzjoni fuq in-natura, r-riskju u l-karatteristiċi ta' dan l-investment, anzi nformathom li r-riskju kien zgħir ferm. Għalhekk iħoss li ma kienx infurmat tajjeb biex jieħu deċiżjoni nformata b'mod tajjeb u ġie ndott jidħol f'investment ħażin tort ta' nformazzjoni skarsa u dilettaleska. In kontro-eżami⁵ jgħid li:

'fl-investimenti dejjem hemm riskju pero, hemm investimenti b' riskju f'it u investimenti b' riskju ħafna. Kieku jiena fhimt, meta kont qed ninvesti, li hemm riskju kbir, ma kontx ninvesti. Jien ngħid li kkonkludejt li f' dan l-investment kien hemm riskju għoli għaliex falla wara sena u nofs biss. Jien sirt naf li l-prodott mar ħażin wara li mar ħażin ... Ngħid li mhux ma spjegatux il-prodott, imma spjegatu sabiħ ħafna u meta staqsejniha x' inhu r-riskju qaltilna li f' kull haġa hemm ir-riskju tiegħu, pero dan peress li kien marbut ma' assikurazzjoni kelli riskju ħafna anqas ... ma qagħditx tispjega waħda waħda x' kien hemm fil-karta; kienet ittikjata diġa' ikolli ngħid, mill-memorja. Dwar it-taxxa li titnaqqas at source, iva kien hemm ftehim magħha. Ngħid li l-kaxxi l-oħra, apparti tat-taxxa probabbli ma qadniex nitkellmuhom. Hi qaltli li t-taxxa stajt inħalliha u inħallasha fl-aħħar u jien aċċettajt ... ma fhimtx li qed ninvesti ma kumpanija barranija imma ma' Global Capital fis-sens li jien kelli x' naqsam ma' Global Capital. Jien ma qgħadtx nistaqsi min huma l-Keydata International. Jien qed niġi mistoqsi jekk fil-brochure jidhirx l-isem GlobalCapital, jien ngħid li jien dak qatt ma qrajtu għax qgħadt fuq il-parir ta' GlobalCapital. Aħna ittri ufficjali kontra l-Global Capital ma pprezentajniex il-Qorti.'

- L-appellata Maria Concetta Zahra sostanzjalment ikkonfermat dak li qal żewġha.⁶ In kontro-eżami spjegat ukoll⁷ li hija kienet tħalli f' idejn ir-raġel tagħha u li hija ma qratx il-*File Note* in kwistjoni qabel iffirmatha. Tgħid pero li hija speċifikament saqsiet lir-rappreżentanta tal-appellanti jekk l-investment kienx *secure* u din qaltilha li iva. Tgħid li b' riskju tifhem li '*jista' jitla' u jinzel, imma mhux hekk kif ġara f' dan il-każ*';

⁴ Fol. 41.

⁵ Fol. 262 – 263.

⁶ Fol. 56 *et seq.*

⁷ Fol. 261 – 262.

- Da parti tiegħu, Michael Schembri *qua* MLRO u *compliance manager* mal-appellanti xehed⁸ iżda li l-investment li sar mill-appellati f' ***Lifemark S.A. Secure Income Bond 3 EUR G*** sar tramite l-appellanti biss bħala intermedjarja li ma kinitx qed taġixxi bħala prinċipal. Igħid li l-punti prinċipali tad-diskussjoni li tkun saret meta ingħata l-investment jinsabu elenkati fil-*File Note* eżebita mill-appellati stess bħala 'Dok B', liema dokument ġie ffirmat minnhom fit-28 ta' Awwissu 2008 meta ingħataw is-servizz. Jinsisti li bil-firma tagħhom l-appellati kkonfermaw li kienu jafu l l-investment jista' jogħla kif ukoll jinżel u li jista' jkun ukoll illi huma jirkupraw lura anqas mis-somma investita minnhom, kif ukoll li l-passat mhux garanzija tal-futur. Iżid li dak iż-żmien l-MFSA kienet tippermetti li sa fejn hu possibbli l-informazzjoni fil-*File Note* tkun *in a standard form* u li l-appellati kellhom iċ-ċans kollu jaqrawha u jsaqsu fejn ma jifmhux qabel jiffirmawha. Jgħid ukoll li mhux minnu li sa dak iż-żmien l-appellat kellu biss esperjenza ta' investment wieħed ieħor biss, kif allegat minnu, iżda apparti investment f' *Societe Generale* kellu ukoll investimenti f' *Global Funds SICAV plc – Global Bond Fund Plus* li huwa akkwista fis-6 ta' Mejju 1999⁹ kif ukoll f' *Gaspar Finance plc* u *bonds* fil-*Mid Med Bank* kif dikjarat minnu fil-*client profile*.¹⁰ Jikkonkludi għalhekk li l-appellati kienu midħla fid-dinja tal-investimenti. Ippreżenta wkoll kopji tal-prospetti relattivi ta' dawn l-investimenti b' referenza partikolari għar-*risk factors* tagħhom. Finalment jgħid ukoll li meta l-appellati nvestew fl-SIB, dan il-prodott ma kienex wieħed soġġett għal riskju għoli u li finalment is-*Security Trustee* hallas lill-ilmentaturi s-somma globali ta' €2,591.59.¹¹
- Skont *valuation statement* datat 22 ta' Lulju 2010, l-appellat ġie nfurmat li *as on* 30 ta' Ġunju 2010 il-*market value* tal-investment in kwistjoni kien ta' **€14,056.50** b' dan illi kien diġa tilef madwar €1,000 (**Dok D**);¹²
- **F'Lulju 2010** l-appellat irċieva ittra (**Dok E**)¹³ li, ***'no further notice will be given to the holders of Bonds upon the occurrence of any future Event or Default or Potential Event of Default relating to the suspension of interest payment after the date of this notice unless otherwise required by the trustee'***;

⁸ Fol. 59 *et seq.*

⁹ Fol. 61.

¹⁰ Fol. 62 *et seq.*

¹¹ Fol. 250 *et seq.*

¹² Fol. 42 – 43.

¹³ Fol. 44.

- Sussegwentement, l-appellanti nfurmat lill-appellati li **mill-10 ta' Marzu 2011** ġew sospiżi l-ħlasijiet kollha lill-appellati fil-*bond* mertu tal-każ odjern (**Dok F**)¹⁴ u li fl-2012 l-istess *bond* beda jiġi likwidat (**Dok G**).¹⁵ L-appellat xehed li kellem lil ċertu Mandie Schembri mpjegata tal-appellanti f'żewġ okkażjonijiet iżda kull darba nfurmatu li ma kinux jafu x'qed jiġri;
- **F'Novembru 2013** l-appellanti bagħtet ċekk ta' €1,275 lill-appellati; ieħor ta' €366.22 f' Jannar 2014; ieħor ta' €391.68 f' April 2014; u ieħor ta' €317.02 f' Diċembru 2014;
- L-appellati xehedu li fis-sena 2015 l-appellati ġew infurmati li l-kapital investit kien ġie kważi fix-xejn;
- B'ittra datata **Jannar 2016 (Dok H)**¹⁶ l-appellanti nfurmat lill-appellati li rċeviet pagament finali għad-distribuzzjoni u dan effettivament intbagħat lill-appellati permezz ta' ċekk fl-ammont ta' €241.67.¹⁷ L-appellati xehedu li peress li dan iċ-ċekk kien *in full and final settlement*, ma sarrfuhx;
- **Fit-8 ta' Frar 2016** l-appellanti lmentaw mal-MFSA (**Dok J**)¹⁸ li da parti tagħha dderiġiethom biex fl-ewwel lok jilmentaw mal-provditur tas-servizz (**Dok K**).¹⁹ Għalhekk, permezz ta' ittra datata 18 ta' Marzu 2016 ilmentaw direttament mal-appellanti (**Dok L**)²⁰ li da parti tagħha nfurmathom li hija kienet qed tirrifjuta l-pretensjonijiet tagħhom (**Dok O**)²¹;
- Fit-22 ta' Awissu 2016 sar l-ilment quddiem l-Arbitru.

L-Ewwel Aggravju.

8. Permezz tal-ewwel aggravju l-appellanti tilmenta li l-Arbitru ma kellux jiddeċiedi l-ewwel żewġ eċċezzjonijiet la ġiet sorvolata bil-korrezzjoni li mpona huwa stess, iżda kellu minflok jissorvola dawk l-eċċezzjonijiet kif għamel fir-rigward tat-tielet eċċezzjoni preliminari. Il-posizzjoni li ħadet l-appellanti hu li bil-korrezzjoni, l-iskop tal-ewwel żewġ eċċezzjonijiet spicċa u "*ma baqgħux applikabbli għall-każ*".

¹⁴ Fol. 45.

¹⁵ Fol. 46.

¹⁶ Fol. 47.

¹⁷ Dok I a fol. 48.

¹⁸ Fol. 49.

¹⁹ Fol. 50.

²⁰ Dok. 51.

²¹ Fol. 54.

9. It-tlett eċċezzjonijiet preliminari kienu li:-
- (i) L-Arbitru m'għandux kompetenza taħt il-liġi, partikolarment l-artikoli 19(1) u 21(1) tal-Kap. 555, li jisma' l-ilment in kwantu hija mhix *'provditur tas-servizzi finanzjarji'* u l-ilmentaturi mhumiex *'klijenti eliġibbli'* fil-konfront tagħha;
 - (ii) nuqqas ta' relazzjoni ġuridika stante li hija qatt ma rrendiet ebda servizz lill-ilmentaturi; u li
 - (iii) mhijiex legittimu kontradittur għall-pretensjonijiet tal-ilmentaturi stante li kwalunkwé pretensjoni tal-ilmentaturi trid issir ma' GlobalCapital Financial Management Ltd C 30053.
10. Jirrizulta manifest li dawn l-eċċezzjonijiet preliminari ngħataw minħabba l-fatt li fl-ilment preżentat quddiem l-Arbitru l-ilmentaturi ħarrku lill-Global Capital plc minflok lill-GlobalCapital Financial Management Ltd, ossija dik li effettivament kienet tathom is-servizz li dwaru ilmentaw. Dwar dan ma jirrizultax li kien hemm kontestazzjoni tant li fl-ewwel udjenza quddiem l-Arbitru, **bi qbil bejn il-partijiet**, saru l-korrezzjonijiet neċessarji sabiex isem is-soċjetà intimata jinbidel minn *Global Capital plc* għal *GlobalCapital Financial Management Ltd*.
11. Għalkemm saret korrezzjoni, is-soċjetà appellanti **ma rtiratx l-eċċezzjonijiet** minkejja li jidher li f'dak l-istadju ma kienx għad għandha interess fihom. L-Arbitru seta' jiddeċiedi li l-ewwel żewġ eċċezzjonijiet kienu eżawriti minħabba l-korrezzjoni. Pero' peress li l-eċċezzjonijiet ma ġewx irtirati mill-konvenuta l-ġdida (GlobalCapital Financial Management Ltd), l-Arbitru kellu dritt ukoll li jiċċad l-istess billi bl-introduzzjoni tal-appellanti fil-proċediment.
12. Għal dawn ir-raġunijiet tiċċad l-ewwel aggravju.

It-Tieni Aggravju.

13. Permezz tat-tieni aggravju l-appellanti tilmenta li l-Arbitru applika ħażin il-liġi dwar il-preskrizzjoni u qies b' mod ugwalment żbaljat meta t-termini bdew jiddekorru. Tinsisti li l-azzjoni odjerna kellha tiġi dikjarata preskritta u b'hekk hija kellha tiġi liberata mill-osservanza tal-ġudizzju.
14. Fid-deċiżjoni tal-Arbitru relattiva għal dawn l-eċċezzjonijiet, jingħad kif ġej:

Il-provditur qed jeccepixxi l-preskrizzjoni ai termini tal-Artikoli 2153 u 2156(f) tal-Kap. 16 tal-Ligijiet ta' Malta.

Il-Qrati taghna sostnew:

"Illi l-Qrati taghna dejjem irritenew illi il-preskrizzjoni ta' sentejn imsemmija fl-Artikolu 1917 ta' l-Ordinanza VII tal-1868 (dak li illum hu l-Artikolu 2153 tal-Kodici Civili), hija applikabbli ghad-danni extra-kuntrattwali, jigifieri dawk li gejjin mhux minn inadempjenza ta' obligazzjoni imma 'ex delictu vel quasi'. Meta d-danni huma 'ex contractu' ghax gejjin minn vjolazzjoni ta' obligazzjoni, l-preskrizzjoni hija dik ta' hames snin u mhux ta' sentejn."

...

Kif anke gie ritenut ricentement mill-Prim'Awla tal-Qorti Civili f'kaz simili kontra l-istess provditur tas-servizz, ir-relazzjoni de quo hija ta' natura kuntrattwali. Anke f'kazi fejn hemm obligazzjonijiet kuntrattwali, jistghu jintalbu hlas ta' danni, u fil-kaz de quo, essenzjalment qed jinghad li peress li meta sar il-kuntratt tal-bejgh tal-prodott il-provditur tas-servizz naqas mill-obbligi kuntrattwali tieghu, meta sehh bejgh hazin ta' prodott finanzjarju; l-ilmentaturi qed jitolbu li jinghatalhom kumpens, fis-sens li jinghataw il-kapital li investew, kif jigri f'kazi ta' mis-selling ta' prodott finanzjarju.

In-natura tal-azzjoni lanqas ma tiddependi fuq il-kliem preciz li jintuza u dan gie anke rikonoxxut mill-Qorti.

Kif gie stabbilit mill-Qrati taghna biex tigi determinata liema preskrizzjoni ghandha tapplika, wiehed irid ihares lejn xhiex hija immirata l-azzjoni.

...

Minn dan isegwi li, ghall-finijiet tal-eccezzjoni tal-preskrizzjoni sollevata mill-provdituri tas-servizz, huwa necessarju li ssir indagini dwar il-vera natura tal-azzjoni li qieghda tigi ezercitata mis-socjeta' attrici.

...

Fil-kaz odjern, l-ilmentaturi u l-provdituri tas-servizz kellhom relazzjoni kuntrattwali bejniethom, kemm meta inghata parir, u kemm meta nbiegh lill-ilmentaturi il-prodott Lifemark. Dan kif anke jirrizulta mill-File Note, mill-Purchase Contract Note, kif ukoll mix-xhieda tal-partijiet.

F'dan il-kuntest, l-Arbitru jrid jissottolinea li ilment quddiemu mhuwiex bhal meta jigi prezentat xi rikors guramentat fejn il-Kodici tal-Procedura jistabbilixxi certi parametri formali. Il-kaz quddiem l-Arbitru jista' jibda b'sempliciment ittra minn konsumatur li ma jkollux gharfien legali jew mili ta' formola kif gara f'dan il-kaz.

Il-Kap. 555 jghid car u tond li l-Arbitru jrid ihares aktar lejn is-sustanza milli l-formalita' u, ghalhekk, is-sempli mi ta' formola mill-konsumatur u l-kliem li jigi uzat, kif anke qalet il-Qorti fil-kazi fuq citati, ma jissigillawx in-natura tal-ilment.

Però, f'dan il-kaz jidher car li l-ilmentaturi qed jghidu li l-provditur ma adempixxiex l-obbligi kuntrattwali tieghu, kif anke definiti mir-regolamenti (jew linji gwida) tal-MFSA, li jaghmlu din ir-relazzjoni wahda specjali u tali kuntratt irid ihares anke dawn ir-regolamenti.

Ghalhekk, din il-preskrizzjoni ma tapplikax.

Illi dwar l-eccezzjoni a bazi tal-Artikolu 2156(f) tal-Kap. 16 huwa stabbilit li min jaghti l-eccezzjoni jrid jipprova anke t-terminu minn meta setgħet issir l-azzjoni.

U dan irid jipprova l-eccezzjoni mingħajr dubju ghax, peress li l-eccezzjoni ta' preskrizzjoni estintiva hija li twaqqaf l-azzjoni, il-konsegwenzi tagħha huma serji.

Il-provditur tas-servizz jghid, fir-risposta għall-ilment, li l-perjodu tal-preskrizzjoni għandu jibda jghodd mit-28 t'Awissu 2008, minn meta ingħata l-allegat "parir hazin" kif ukoll fin-nota ta' osservazzjonijiet jghid li:

"Għalhekk isegwi li f'kull kaz id-dekorrimient tal-preskrizzjoni jiskaturixxi mid-data tal-inkontru bejn rappreżentanti tas-socjetà intimata u l-ilmentaturi u, cioè, mit-28 t'Awissu 2008."

F'kazi ta' bejgh ta' prodotti finanzjarji, il-mument li fih tista' ssir l-azzjoni mhuwiex daqstant definit.

F'kaz ta' bejgh ta' prodott finanzjarju, l-inadempjenza kuntrattwali (inkluz fiha l-ghoti ta' parir), il-mument oggettiv huwa dak minn meta verament tista' tigi ezercitata l-azzjoni. Ikun għal kollox illogiku li xi hadd li jixtri prodott finanzjarju huwa mistenni li jibda jiehu xi proceduri minn dakinhar u, għalhekk, l-azzjoni zgur li ma tistax issir minn dakinhar. Meta l-ligi tghid li l-preskrizzjoni tibda tghodd 'minn dakinhar li din l-azzjoni tista' tigi ezercitata' ifisser li l-ilmentaturi ma setgħux jiehdu azzjoni minn dakinhar li nbiegħilhom il-prodott – għaliex l-andament ta' prodott finanzjarju ma jsehhx, u ma sehhe, minn dakinhar li nxtara, imma hafna drabi ferm wara. Li kieku ezercitaw tali dritt minn dakinhar tal-bejgh, kienu jigu meqjusa (u bir-ragun) li qed jagixxu b'mod intempestiv.

Għalhekk, ma tistax issehh il-preskrizzjoni mill-perjodu li qal il-provditur tas-servizz.

Barra minn hekk, fil-kaz de quo, il-provditur tas-servizz baqa' jibgħat cekkijiet lill-ilmentaturi sa Jannar 2016, u, għalhekk, pagament fih innifsu jikser il-preskrizzjoni.

Għal dawn ir-ragunijiet, l-eccezzjonijiet dwar preskrizzjoni qed jigu michuda.'

15. Is-socjetà appellanti targumenta li tat żewġ eċċezzjonijiet preliminari bażati fuq il-preskrizzjoni, senjatament abbażi tal-artikoli 2153 u 2156(f) tal-Kap. 16 rispettivament. Dwar dan, tgħid li d-deċiżjoni tal-Arbitru hija kontradizzjoni. Tinsisti li jekk l-indaġni ġudizzjarja tirrigwarda ksur tar-regolamenti, għandu jkun ċar li wiehegħ irid jibda mid-data tal-allegat ingann li skont il-formola tal-ilment sar fit-28 t'Awissu 2008. Tirreferi f' dan il-kuntest għad-deċiżjoni fl-ismijiet **Carmel Ciscaldi vs GlobalCapital Financial Management Limited** mogħtija mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fil-5 ta' Mejju 2017 fejn intlaqgħet l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni a tenur tal-artikolu 2153 tal-Kap. 16. Tgħid li hija ppruvat tippreżenta rikors sabiex titlob lill-Arbitru jieħu konjizzjoni ta' din is-sentenza iżda l-Arbitru ma ppermettix li dan ir-rikors jiġi ppreżentat u għalhekk baqa' ma ħax konjizzjoni ta' din is-sentenza fid-deċiżjoni tiegħu. Tgħid li l-ilment odjern ġie ntavolat **fit-22 t' Awissu 2016** u l-appellati ma ppreżentawx ittri ufficjali sabiex

jiksru l-preskrizzjoni. Għalhekk, kemm skont l-artikolu 2153 kif ukoll 2156(f) tal-Kap. 16 tal-Liġijiet ta' Malta, l-azzjoni odjerna tinsab preskritta. Tgħid li anke a tenur tal-Kap 378, li għalih irrefera l-Arbitru, il-preskrizzjoni hi ta' sentejn. Hija lanqas ma taqbel li kwalsiasi terminu preskrittiv inkiser minhabba l-pagamenti perċepiti mill-ilmentaturi appellati, kif deċiż mill-Arbitru. Dan inkwantu kienx fil-mansjoni tagħha tiġġestixxi dan l-investment iżda hija kienet biss intermedjarja li kienet tgħaddi l-pagamenti li kien jgħaddilha l-istralċarju esteru tal-investment lill-ilmentaturi.

16. L-artikolu 19(3) tal-Kap. 555 jipprovdi illi:

'Fil-qadi tal-funzjonijiet tiegħu taħt is-subartikolu (1), l-Arbitru għandu:

...

(e) jitratta kull mistoqsija dwar preskrizzjoni skont il-liġi:

Izda l-provditur ta' servizzi finanzjarji jista' jqajjem l-eċċezzjoni tal-preskrizzjoni biss fl-ewwel sottomissjonijiet bil-miktub li huwa provdut dwarhom fl-artikolu 22(3)(ċ) sakemm ma jkunx awtorizzat mod ieħor mill-Arbitru li għandu jagħti r-raġunijiet għal dik l-awtorizzazzjoni:

Izda wkoll l-Arbitru ma jkunx intolat li jqajjem il-kwistjoni tal-preskrizzjoni minn jeddu:

Izda wkoll xejn f'dan l-Att ma għandu jinftiehem bħala li qed jagħti xi setgħa lill-Arbitru li jagħti deċiżjoni dwar talba li tkun waqgħet bi preskrizzjoni skont il-liġi meta l-parti investigata tqajjem eċċezzjoni tal-preskrizzjoni.'

17. Imiss issa jiġu mistħarrġa l-artikoli tal-liġi li fuqhom huwa bbażat l-dan l-aggravju. L-artikoli pertinenti tal-Kap. 16 huma s-segwenti:

*'2153. L-azzjoni għall-ħlas tal-ħsarat mhux ikkaġunati b' reat taqa' bi preskrizzjoni bl-egħluq ta' **sentejn**.'*

*'2156. L-azzjonijiet hawn taħt imsemmija jaqgħu bi preskrizzjonibl-egħluq ta' **hames snin**:'*

...

(f) l-azzjonijiet għall-ħlas ta' kull kreditu ieħor li ġej minn operazzjonijiet kummerċjali jew minn hwejjeg oħra, meta l-kreditu ma jkunx jaqa', skont din il-liġi jew liġijiet oħra, taħt preskrizzjoni aqsar, jew ma jkunx jirrizulta minn att pubbliku;'

'2137. Bla ħsara ta' dispożizzjonijiet oħra tal-liġi, il-preskrizzjoni ta' azzjoni tibda minn dak in-nhar li din l-azzjoni tista' tiġi eżerċitata; mingħajr ma jittiehed qies tal-istat jew tal-kondizzjoni tal-persuna li lilha din l-azzjoni tmiss.

18. In linea ta' principji ġenerali ssir referenza għad-deċiżjoni parzjali mogħtija mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fil-każ fl-ismijiet **Pace Mario Vs Corinthia Palace Hotel Company Limited Et** fit-13 ta' Ġunju 2013:

*'Hu ribadit fil-gurisprudenza tagħna li għall-finijiet ta' preskrizzjoni, il-ligi tagħraf tliet għamliet ta' azzjoni għaddanni, u jgħidli: (a) azzjoni dwar hsarat imnissla minn għemil li jikkostitwixxi reat, f'liema każ iz-zmien tal-preskrizzjoni huwa dak imfisser mil-ligi biex issir l-azzjoni kriminali dwar l-istess reat (regolat bl-**art.2154(1)** tal-Kap.16); (b) azzjoni għall-hsarat imnisslin minn delitt jew kwazi-delitt ('l hekk imsejha culpa aquiliana), f'liema każ il-preskrizzjoni hija ta' sentejn - principju rifless fl-**artikolu 2153** tal-Kodici Civili; u (c) azzjoni għall-hsarat imnissla minn nuqqas ta' twettieq ta' kuntratt li mhux imfisser fatt pubbliku, f'liema każ il-preskrizzjoni hija dik ta' hames snin;*

*Hu għalhekk pacifiku li illi l-preskrizzjoni bjennali prevvista mill-**Artikolu 2153**, tal-Kodici Civili tikkolpaxxi "l'azione per risarcimento del danno derivante dal fatto illecito, e non quello del risarcimento del danno contrattuale, soggetta quest'ultima azione alla prescrizione confacente al determinato contratto" (**Kollez. Vol. XXVIII P I p 726**).*

*Illi, għalhekk, il-preskrizzjoni ta' sentejn imsemmija fl-artikolu 2153 tal-Kodici Civili, minbarra li ma tapplikax għall-hsara mahluqa minn għemil li jikkostitwixxi reat, lanqas ma tapplika fejn l-allegata hsara titnissel minn ksur ta' patt kuntrattwali (Ara per ez. "**Calafato vs Muscat**", deciza fil-5 ta' Frar, 1895 (Vol. XV.44); "**Naudi vs Zammit**", deciza mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fid-9 ta' Marzu, 1925 (Vol. XXVI.I.54), "**Calleja vs Xuereb**", deciza minn din il-Qorti fl-10 ta' Mejju, 1982). Fil-kawza "**Borda vs Arrigo Group of Hotels et**", deciza minn din il-Qorti fil-15 ta' Jannar, 1999, gie konfermat li l-preskrizzjoni applikabbli tkun ta' hames snin jekk id-danni huma rizzultat ta' inadempjenza ta' obbligazzjoni.*

Il-kwistjoni in ezami hija jekk il-kolpa fil-każ prezenti kinetx kuntrattwali jew extra - kuntrattwali / aquiliana naxxenti mid-delitt jew kwazi delitt.

*L-Onorabbli Qorti tal-Appell fil-kawza "**Joseph Busuttil v Emmanuel Schembri**" deciza fid-19 ta' Frar 1954 per Sir. Luigi Camilleri, irriteriet li wiehed mill-kriterji sabiex jigi deciz jekk il-fatt hux kolpa kuntrattwali jew aquiliana, vwoldiri li, meta hemm kuntratt, il-kolpa tista' tkun aquiliana biss meta l-fatt ikun indipendenti u awtonomu mir-rapport kuntrattwali." (enfasi ta' din il-Qorti.) Din il-Qorti irriteriet li fatt ta' negligenza u imperizja li jikkostitwixxi inadempjenza kuntrattwali, li jista' ikun non factum jew anke male factum ma tistax tkun kolpa aquiliana imma damnum injuria datum li jista' isir fl-okkazzjoni ta' kuntratt. Il-Qorti ccitat Laurent li jgħalliem "Il delitto e' una lesione dell'ordine pubblico, e parimenti il quasi delitto interessa la sicurezza delle persone.... la cosa e' affatto diversa in materia di obbligazioni convenzionali. L'inadempimento di impegni da taluno stipulati non produce che un danno pecuniario."*

...

*Hu ammess il-konkors bejn ir-responsabbilita' kuntrattwali u dik extra kuntrattwali. Kif gie deciz fis-sentenza fil-kawza fl-ismijiet "**Vassallo vs Mizzi et**", deciza fid-9 ta' April 1949, (Vol. XXXIII.II.379) il-Qorti kkunsidrat illi "l-htija meta tigi kkunsidrata fl-entita' tagħha, hija wahda; u taht dan l-aspett ma hemmx distinzjoni bejn kolpa kuntrattwali u dik komunement imsejha aquiliana, li titnissel minn delitt jew kwazi delitt. Id-differenza bejniethom tinsab fil-kawza u fil-grad. In kwantu għall-kawza, il-htija kuntrattwali tippresupponi obbligazzjoni pre-ezistenti li magħha hija marbuta; mentri l-htija aquiliana tippresupponi fatt li*

minnu titnissel 'ex nunc'. In kwantu għall-grad id-differenza hija riposta fl-estensjoni tar-responsabbilita' fis-sens illi fil-kolpa kontrattwali wiehed jista' jirrispondi ta' htija hafifa skont il-kaz, mentri fil-kolpa aquiliana r-responsabbilita' testendi ruhha b'mod li dwarha ma hemmx grad."

Ukoll fil-kaz fl-ismijiet "Arthur George Lambert et vs Anthony Buttigieg pro et noe et." (deciza fit-18 ta' April 1963 – (Vol. XLVII.III.1110) gie deciz li "ma hemm xejn inkompatibbli bejn responsabbilita' kontrattwali u htija aquiliana ... jista' jkun hemm materja ta' delitt jew kwazidelitt anke f'materja ta' obbligazzjonijiet konvenzjonali; f'liema ipotesi l-parti lesa jista' jkollha zewg azzjonijiet – dik nascenti minn htija contrattuale u dik nascenti minn htija extra contrattuale."

Fil-kaz ta' azzjoni għad-danni nascenti mir-responsabbilita' contrattuale l-attur għandu jipprova li huwa kellu favur tiegħu dik l-obbligazzjoni kuntrattwali u li l-konvenut kien inadempjenti fl-esekuzzjoni ta' dik l-obbligazzjoni fil-konfront ta' l-istess attur. B'hekk irresponsabbilita' għad-danni tirrizulta mir-rabta guridika jew nuqqas tagħha, u dana skont il-kaz, li hemm bejn il-partijiet kontendenti.

L-awtur Andrea Torrente jagħti eżempju car sabiex ikun jista' jagħraf id-distinzzjoni bejn rabta kontrattwali li tagħti lok għar-responsabbilita' contrattuale u n-nuqqas ta' rabta kontrattwali li tagħti lok għar-responsabbilita' extra contrattuale. Din ic-citazzjoni hija citata f'diversi sentenzi recenti tal-Qorti tagħna u, għall-iktar carezza, qed tigi hawnhekk abbraccjata wkoll minn din il-Qorti:

"Se io viaggio in tram, e, quindi, ho concluso un contratto di trasporto, e mi ferisco in un incidente, e' sufficiente che io provi di essermi trovato nel tram e di essere stato ferito. Se, invece, mentre passo per la strada, sono investito dal tram, ho l'onere di provare non soltanto l'incidente, ma anche il dolo o la colpa del vettore o dei suoi agenti". L-awtur jispjega li fl-ambitu tar-responsabbilita' "extra contrattuale ... un rapporto obbligatorio ancora non esiste tra le parti ed essa consiste nella trasgressione di un dovere generico di contegno."

19. Applikati dawn il-principji għall-każ odjern, **din il-Qorti tqis li l-fatt lamentat mill-appellat ma jistax jitqies indipendenti u awtonomu mir-rapport kuntrattwali ta' bejniethom u għaldaqstant mhix applikabbli l-preskrizzjoni ta' sentejn a tenur tal-artikolu 2153 tal-Kap. 16. Ir-rapport bejn il-kontendenti kien beda fl-istadju li l-prodott finanzjarju gie offrut għall-bejgħ lill-appellati u l-appellati aċċettaw l-offerta.**
20. Dwar dak deciz mill-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili fil-każ **Carmel Ciscaldi vs GlobalCapital Financial Management Limited**, li għalih għamlet referenza l-appellanti, jirrizulta li dak il-każ għadu *sub judice*. Pero' issir riferenza għal dak deciz mill-Qorti tal-Appell (Superjuri) fil-każ **Darmanin Kissaun Roland Vs Globalcapital Financial Management Limited**, sentenza mogħtija fid-29 ta' Marzu 2009:

'Fil-kuntest tal-aggravju marbut mal-eccezzjoni tal-preskrizzjoni ta' sentejn a tenur tal-artikolu 2153 tal-Kodici Civili, din il-Qorti taqbel ma' dak deciz mill-ewwel Qorti li din il-kawza ma hijjex wahda aquiliana. Hu car li l-azzjoni attrici hija bazata fuq kuntratt u ksur tal-istess daparti tas-socjeta' konvenuta. L-attur avvicina lis-

*socjeta` konvenuta biex jiehu parir dwar kif jinvesti flusu bi qligh ghalih, u hekk kif is-socjeta` konvenuta accettat li taqdi lill-attur u toffrilu s-servizzi professjonali tagħha, hija dahlet f'relazzjoni kuntrattwali mal-attur, b'obbligu li ssegwi d-dmirijiet legali u fiducjarji imposti fuqha u li jemergu mill-kuntratt ta' din ix-xorta. Dak li qed ikun allegat huwa inadempjenza ta' obbligazzjoni, u allura il-preskrizzjoni tal-azzjoni ma hijiex dik ta' sentejn imsemmija fl-artikolu 2153 (ara "Naudi v. Zammit", deciza minn din il-Qorti fid-9 ta' Marzu, 1925) (Kollez. Vol. XXVI.i.54). **Dak li qed jigi allegat li sehh mhux indipendenti u awtonomu mir-rapport kuntrattwali li inholog bejn il-partijiet, u t-talba għad-danni hija meqjusa mhux biss meta jkun hemm agir delittwuz, izda anke u aktar meta jigi allegat agir bi ksur ta' kuntratt.**²²*

21. Jirrizulta mill-KYC documents in atti datati **27 ta' Awissu 2008**, li l-appellati kienu *retail clients* li talbu lill-appellanti għall-*advisory services*.²³ Għalhekk, filwaqt li l-appellanti ma kinitx il-principali li qed toffri l-prodott li fih investew l-appellati, bla dubju hija kellha l-obbligu li tirrendilhom *advisory services* li kienu adattati għas-sitwazzjoni tagħhom.
22. Il-*File Note* datata 28 ta' Awissu 2008 u iffirmata mill-appellati, li permezz tagħha awtorizzaw lis-socjeta` appellanti tinvesti f'isimhom €15,000 f'**Lifemark S.A. – Secure Income Bond Issue 3**, hi formola *standard form*. L-appellat kien jaħdem bħala *Quality Control* ma kumpanija farmaċetwitka qabel ħareġ bil-pensjoni (minkejja li fil-KYC tniżżel li huwa *accountant*)²⁴ filwaqt li l-mara tiegħu hija mara tad-dar. Imkien ma jirrizulta li l-appellati kienu jsegwu s-swieq finanzjarji jew li kienu jifhmu f' dan is-sugġet tant tekniku. Għalkemm kellhom xi investimenti żgħar oħra, dan ma jagħmilx lill-appellati esperti fis-settur finanzjarju. Huwa ovvju li l-appellanti kienu għalhekk jiddependu fuq il-parir professjonali li fitćew mingħand l-appellanti.
23. L-ilment tal-appellanti huwa bbażat fuq dak miftiehem fil-laqa' meta sar l-investment. Għalhekk bażat fuq ir-rabta kuntrattwali. Għalhekk l-artikolu 2153 tal-Kodiċi Ċivili ma japplikax.
24. L-appellanti taċċenna wkoll għall-fatt li wkoll *a tenur* tal-Kap 378, li għalih irrefera l-Arbitru, il-preskrizzjoni hija ta' sentejn. Argument li mhijiex eċċezzjoni formali, tant li l-appellanti lanqas ma semmiet id-disposizzjoni li kienet qegħda tirreferi għaliha.
25. L-artikolu 2137 tal-Kodiċi Ċivili jipprovdi minn meta tibda tiddekorri l-preskrizzjoni. F'dan il-kuntest issir referenza għad-deċiżjoni tal-Prim' Awla Ċivili (mhux

²² Enfasi ta' din il-Qorti.

²³ Fol. 68 *et seq.*

²⁴ Fol. 68.

appellata) fl-ismijiet **Axisa Karen Vs Vella James Et** deciza fit-28 ta' Ġunju 2017:

'Il-ħarsien ta' din ir-regola hu wieħed bażiku, tant li huwa dottrinalment aċċettat li l-impossibilità li wieħed jaġixxi trid tkun impossibilità indipendenti mir-rieda ta' dak li jkun, dovuta għal kawża barranija minnu, li huwa ma setax iwarrab;

*Illi dan il-prinċipju jinbena fuq il-massima li azione non natae non praescribitur. L-awturi Baudry-Lacantinerie u Tissier f'dan ir-rigward jgħallmu li "Quanto alla prescrizione estintiva, il suo corso comincia in principio a partire dal giorno in cui e' nato il diritto o l'azione che e' destinata ad estinguere...". U band'oħra jzidu jgħidu illi **"La prescrizione estintiva in materia di diritti eventuali non decorre evidentemente se non dopo il verificarsi dell'evento che fa nascere il diritto rimasto fin allora puramente eventuale"**;²⁵*

Illi, hu x'inhu l-għajn tal-preskrizzjoni invokata mill-parti mharrka, jaqa' dejjem fuq il-Qorti li tqis minn liema data tali preskrizzjoni bdiet għaddejja, u l-eċċezzjoni m'għandhiex tintlaqa' jekk mill-provi mressqin jew mill-atti tal-proċess dik id-data ma tkunx tista' tiġi stabilita;

*Illi min-naħa l-oħra, ladarba tkun stabbilita d-data li minnha 'l quddiem tnisslet il-ħsara u beda għaddej iż-żmien preskrittiv, iċ-ċirkostanza dwar jekk il-parti mgarrba kenitx taf jew le li dik il-ġrajja seħħet ma tkunx rilevanti biex il-Qorti tqis jekk dak iż-żmien għaddiex jew għalaqx. Dan jingħad għaliex, fid-dawl tat-tagħlim imsemmi hawn fuq, "Hu risaput illi d-dies a quo tal-preskrizzjoni jibda jgħodd minn meta ssir il-ħsara, u mhux minn meta dak li jkun jinduna bil-ħsara. Fil-kawża **Xuereb v Agius**, deciza mill-Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fil-31 ta' Ottubru, 1959, intqal illi: "il-preskrizzjoni tibda tgħaddi u timxi mill-jum li fih ikun ġara l-fatt illeċitu li minnu jidderiva d-dannu, u mhux mill-jum meta l-parti leża tiġi taf bih". It-test huwa wieħed oġġettiv u mhux dipendenti fuq meta l-vittma jkun komdu li jinduna bil-ħsara. Din il-Qorti, Sede Inferjuri, fil-kawża **Mohnani v. Stivala**, deciza fil-11 ta' Ġunju, 2010, qalet: "..... jibda biex jiġi registrat illi kif jingħad fl-Artikolu 2137 Kodici Ċivili, "bla ħsara ta' disposizzjonijiet oħra tal-liġi, il-preskrizzjoni ta' azzjoni tibda minn dak inhar li din l-azzjoni tista' tiġi eżerċitata, mingħajr ma jittiehed qies tal-istat jew tal-kundizzjoni tal-persuna li lilha din l-azzjoni tmiss". Hu spjegat mill-Qorti tal-Appell Supejuri illi **"t-test li trid il-liġi allura kien dak oġġettiv, dipendenti mill-fatti li minnhom joriġina d-dritt tal-attur li jaġixxi**, mhux it-test soġġettiv għall-persuna tal-attur u cioe` jekk din kenitx jew le f'kundizzjoni li taġixxi, tkun xi tkun ir-raġuni" ("**Raphel Micallef -vs Anthony Agius**", 6 ta' Ottubru, 2000). Evidentement, imbagħad, "iż-żmien hu dak li fih tkun twieldet l-obbligazzjoni, u li fih ikunu twieldu d-dritt u l-azzjoni konsegwenzjali" ("**Joseph Stivala -vs- Prof. Joseph Colombo**", Prim' Awla, Qorti Ċivili, 9 ta' Jannar 1953");*

Illi, minkejja dan, tibqa' dejjem tgħodd ir-regola li l-parti li tqanqal leċċezzjoni tal-preskrizzjoni trid tippruvaha kif imiss u li, f'każ ta' dubju, dan imur kontra l-istess parti eċċipjenti. Minbarra dan, hu x'inhu l-għajn tal-preskrizzjoni invokata mill-parti mharrka, jaqa' dejjem fuq il-Qorti li tqis minn liema data tali preskrizzjoni bdiet għaddejja, u l-azzjoni attriċi għandha tiġi miċhuda jekk mill-provi mressqin jew mill-atti tal-proċess dik id-data ma tkunx tista' tiġi stabilita;

26. Kuntrarjament għal dak li donnu trid tagħti x'tifhem l-appellanti, ir-rabta kuntrattwali bejn il-partijiet kienet waħda kontinwa li pperdurat matul l-andament

²⁵ Enfażi ta' din il-qorti.

sħiħ tal-investment in kwistjoni. Għalkemm l-ilment tal-appellati dwar imġieba mhux xierqa tas-soċjetà appellanti tirreferi għall-pariri u spjegazzjonijiet mogħtija lilhom fl-2008, ossija meta mbiegħ lilhom il-prodott finanzjarju in kwistjoni, l-istess hija intrinsikament marbuta mal-aspettativi mhux milħuqa tal-appellati. Huma ppretendew li **wara li jimmatura l-investment** tagħhom jipperċepixxu mhux biss il-kapital sħiħ iżda ukoll l-interessi.

27. Skont valuation statement datat 22 ta' Lulju 2010, jirrizulta li l-appellati ġew nfurmati li *as on* 30 ta' Ġunju 2010 il-*market value* tal-investment tagħhom f' **Lifemark S.A. – Secure Income Bond Issue 3** kien ta' €14,056.50 b' dan illi sentejn wara li huma għamlu tali nvestment kien diġa tilef madwar €1,000 (**Dok D**).²⁶ F' Lulju 2010 l-appellat imbagħad irċieva ittra (**Dok E**)²⁷ li *'no further notice will be given to the holders of Bonds upon the occurrence of any future Event or Default or Potential Event of Default relating to the suspension of interest payment after the date of this notice unless otherwise required by the trustee'*. Sussegwentement, l-appellanti nfurmat lill-appellati li mill-10 ta' Marzu 2011 ġew sospizi l-ħlasijiet kollha lill-appellati fil-*bond* mertu tal-każ odjern (**Dok F**)²⁸ u li fl-2012 l-istess *bond* beda jiġi likwidat (**Dok G**).²⁹ **L-aspettativi li l-appellati jirkupraw għall-inqas il-kapital minnhom investit sfaxxat b'mod definittiv f'Jannar 2016 meta huma rċevew il-final distribution payment fis-somma ta' €241.67.**³⁰
28. Il-fatti li l-qorti tqies li huma l-iktar rilevanti dwar il-preskrizzjoni huma:-
- i. Fit-12 ta' Awissu 2008 l-appellati aġmlu l-investment fil-Lifemark S.A. Secure Income Bond 3 EUR – G;
 - ii. F'Lulju 2010 l-appellanti kienu infurmati dwar il-valur tal-investment li kienu għamlu. Investment li f'dak iż-żmien kellu valur ta' €14,056.60 li jfisser tnaqqis fil-valur ta' kwazi €1,000;
 - iii. B'ittra ta' Lulju 2010, l-appellati kienu infurmati li ma kinux ser jirċievu iktar avvizi dwar, *"any future Event of Default or Potential Event of Default relating to the suspension of interest"*. Għarrfithom ukoll li kien hemm *provisional administrator* (KPMG Advisory).
 - iv. B'ittra oħra tal-15 ta' April, 2011, l-appellati kienu infurmati li Lifemark S.A. kien ħareġ avviż lill-bondholders li *"... as from 10 March 2011 all payments of principal on all the Bonds of each Series will be suspended and the Issuer will make no payments of principal on the bonds of any Series until further notice..... The Issuer is of the view that such suspension*

²⁶ Fol. 42 – 43.

²⁷ Fol. 44.

²⁸ Fol. 45.

²⁹ Fol. 46.

³⁰ Fol. 258.

of payments of principal will preserve the value of the Portfolio, and therefore also preserve the interests of the holders of the Bonds". Pero fl-istess ittra jingħad li, *"the issuer is still working on a possible restructuring plan and intends to disclose and explain in detail the proposed restructuring".* Sa dak l-istadju kien għad hemm biss *provisional administrator* (KPMG Advisory s.a.r.l).

- v. **Kien biss bl-ittra tal-1 ta' Novembru, 2012 li l-appellati kienu infurmati li l-majority bondholder kien qed jitlob "the Trustee to enforce the security over Lifemark's life settlement policies together with any cash balances held. Pursuant to the Trust Deed and its Conditions and the Terms and Conditions of the bond, the Trustee has subsequently enforced security over the Secured Property". F'dak l-istadju kien evidenti li l-investment falla.**
- vi. L-ilment quddiem l-Arbitru sar fit-22 ta' Awissu, 2016 u ma jirriżultax li l-appellati kienu ipprezentaw att ġudizzjarju sabiex jiksru l-preskrizzjoni.
29. Il-qorti ma taqbilx mal-appellanti li l-perjodu beda jiddekorri mid-data li tat il-parir lill-appellat. F'dak l-istadju l-appellati kienu għadhom ma sofrew l-ebda preġudizzju. Hu veru wkoll li kien hemm żmien meta l-valur tal-investment kien niżel. Pero' hu evidenti li kien għad m'hemm xejn ċert. **L-investment kien jimmatura fid-19 ta' Settembru, 2013**, u fl-avviżi li ntbagħatu lill-appellati intqal li kienu nfurmati li *"the Issuer is still working on a possible restructuring plan and intends to disclose and explain in detail the proposed restructuring"* u li kien għad hemm biss *a potential event of default* (ittra datata 15 ta' April, 2011). Għalhekk żgur li sa dak iż-żmien ma kienx ċert li l-appellati mhux ser jirċievu lura l-kapital kollu li investew fil-prodott li l-appellanti tathom parir sabiex jinvestu fih.
30. Fil-fehma tal-qorti kien biss bl-ittra tal-1 ta' Novembru, 2012 li jista' jingħad li l-appellata sofriet ħsara. Kien f'dak l-istadju biss li kien evidenti li l-appellati ma kinux ser jirkupraw l-investment kollu, u jista' jingħad ukoll li f'dak l-istadju ma kienx magħruf kemm l-appellati kienu ser jitilfu mill-investment ta' €15,000. Fil-fatt kien biss wara dak iż-żmien li l-appellati bdew jirċievu pagamenti lura, sakemm f'Jannar 2016 irċevew l-aħħar ħlas.
31. Isegwi li meta l-appellati bdew il-proċediment fit-22 t' Awissu 2016, l-azzjoni ma kinitx preskritta.
32. Għaldaqstant, tiċħad it-tieni aggravju.

It-Tielet u r-Raba' Aggravju.

33. Permezz tat-tielet aggravju, l-appellanti tilmenta ukoll li rrispettivament minn kwalunkwé ksur regolatorju li seta ġie ravvizat, l-Arbitru naqas milli jindaga x'

kien in-ness kawżali għat-telf tal-ilmentaturi u jekk tali telf effettivament seħx minhabba tort imputabbli lilha u waqaf biss mal-ksur regolatorju minnu riskontrat. In sostenn ta' dan l-aggravju l-appellanti tirreferi għal fatti li skontha huma 'pubblikament magħrufa' u għar-relazzjoni ta' Michael Desmond Fitzgerald³¹ li jattestaw li hija ma kellha l-ebda involviment fl-andament negattiv tal-prodott finanzjarju in kwistjoni stante li hija kienet biss intermedjarja bejn l-appellati u l-prinċipal.

34. Permezz tar-raba' aggravju tilmenta li wkoll kieku rriżulta ksur regolatorju, irrimedju mogħti mill-Arbitru ma kellux jinkorpora hlas favur l-ilmentaturi appellati rappreżentanti dak effettivament mitluf.
35. Għal finijiet ta' pratticità dawn l-aggravji sejrjn jiġu trattati f'daqqa.
36. Fl-evalwazzjoni tal-mertu tal-każ, l-Arbitru għamel is-segwentli analizi tal-prodott innifsu:

'Il-Prodott SIB

Dan il-prodott, l-SIB, kien ibbazat fuq negozju fil-pensjonijiet dwar il-hajja fis-suq Amerikan. Dan il-każ jitratta l-bejgħ tal-prodott Keydata International Secure Income Bond, li kif jidher mill-brochure ipprezentat mill-provditur tas-servizz, offra li jagħti qligħ ta' 7.5% kull sena fl-isterlina u 7% fis-sena fid-dollaru u l-ewro għall-perjodu ta' hames snin.

*L-SIB kien investiment tal-kategorija **asset-backed securities**. Minghajr ma wiehed joqghod jidhol fid-dettal tal-istruttura legali (u kumplikata tiegħu), l-SIB kien jinvesti f'bonds (security bonds) li l-assi underlying tagħhom kienu poloz tal-assikurazzjoni fuq il-hajja ta' individwi Amerikani.*

Dan il-prodott, fost affarijiet ohra, falla għaliex l-analizi tal-aspettattiva tal-hajja/mewt tal-life assured ma kienetx korretta. Aktar ma wiehed idum haj, aktar irid idum ihallas premium biex il-polza tibqa' hajja, inkella titef fil-valur. Dan johloq problema ta' likwidità biex tkompli ssostni finanzjarjament il-mudell kompost minn diversi poloz ta' assikurazzjoni fuq il-hajja.

Dan kien riskju li hafna analisti ma tawx kasu. Imma, fil-fatt, kien aspekt importanti hafna. Minhabba l-avvanzi fil-medicina, hafna nies jibqgħu jghixu għal zmien itwal u, b'hekk, il-premium irid idum jithallas għal numru ta' snin aktar.

Jekk l-analisti u nies professjonali li kellhom esperjenza biex janalizzaw dawn il-prodotti ma waslux għal dan, allura lanqas wiehed jistenna li retail investors, bħalma kienu l-ilmentaturi, kellhom ikunu f'qagħda li jagħmlu dan.

Apparti l-fatt ukoll li l-isem SECURE INCOME BOND jagħti lill-investitur bla esperjenza x'jifhem li l-investment huwa wiehed sikur u bla riskji jew riskji baxxi u limitati.

³¹ Dokument sflizat fl-udjenza tat-3 ta' Ġunju 2019

Jekk wiehed ihares lejn il-brochure tipiku tal-SIB jara li mal-ewwel faccata, bi prominenza kbira, hemm rati tajba ta' dhul (Annual Income Over 5 Years), u b'indikazzjonita' x'inhuma l-beneficcji u l-kwalità tal-prodott:

'Aims to provide return of capital after 5 years:

Bond invests in cash and assets by institutions rated 'A' or better by Standard and Poor's or equivalent;

Quarterly income option available.'

Ghalkemm fl-istess brochure jissemma' li jista' jkun hemm xi riskju għall-kapital, u jista' jkun hemm xi tnaqqis fl-ahhar jew jekk tigbed l-investment qabel, però l-enfasi qiegħda fuq il-beneficcji li kien joffri dan il-prodott.

Taht it-titolu Benefits at a Glance hemm dan it-test:

- > An investment with NO Stock Market Exposure*
- > Investing in cash and assets issued by institutions rated 'A' or better by Standard & Poor's or equivalent*
- > Available via banks, stockbrokers and direct investment*
- > Low minimum investment – Only GBP10,000 / USD20,000 / €10,000*
- > The bond will be listed on the Luxembourg Exchange*
- > The issue is regulated and authorised by the CSSF the Financial Regulator in Luxembourg.*

- Hemm ukoll dan b'tipa kbira: **'A lower risk profile and a higher level of income allows you to receive the income you need without the worry of stock market falls.'***
- Fil-qiegħ tal-pagna hemm dan il-kliem b'tipa izghar: **'Capital is not guaranteed. Like all investments there are certain risks involved which are highlighted within the section 'Key Features' on page 13.'***

Il-prodott kellu riskji – il-kapital ma kienx garantit u, kif kien se jmur, kien pjuttost ibbazat fuq il-performance ta' prodotti ohra simili ta' dak iz-zmien, apparti l-mudelli matematici u l-assumptions li jigu ma' dawn il-mudelli.

Ir-riskji, kif deskritti, forsi kienu jagħtu l-impressjoni li ma kienux ivarjaw wisq minn uhud mill-prodotti l-ohra ta' investment li forsi kienu qed jigu offruti lil investituri ohra. Fit-totalità tiegħu, il-brochure tal-prodott, fl-ebda mument, ma kien iwiegħed protezzjoni assoluta għall-kapital, ghalkemm taht it-titolu "Key Features" u "Its Aim" hemm imnizzel "To provide a full return of original capital at maturity."

*Dak iz-zmien li nbiegh l-SIB, ma kienx investment b'riskju baxx. Anzi kien investment **f'kategorija ta' riskju medju għal riskju għoli.***

Dan mhux qed jingħad with the benefit of hindsight imma ghaliex in-natura tal-prodott – li jinvesti f'bonds li jinvestu f'poloz tal-assikurazzjoni fuq il-hajja – u l-istruttura innifisha tal-investment. kienu jagħmlu l-SIB investment riskjużli ma kienx addattat għal retail investors, kif kienu l-ilmentatur u martu.'

37. Huwa ċar li l-Arbitru bl-ebda mod attribwixxa xi ħtija lill-appellanti għall-falliment tal-prodott Lifemark S.A. Secure Income Bond 3 EUR - G. Inutli għalhekk li l-

appellanti tinsisti li ma kinitx hi li ġestiet l-investment *de quo*. Huwa iżda wasal għall-konklużjoni li dan huwa każ ta' **misselling** fejn l-appellanti, li tat *advisory services* lill-appellati meta xtraw il-prodott in kwisjtoni, bieghet prodott li ma kienx *suitable* għalihom inkwantu kien jeċċedi r-riskju li kienu disposti jieħdu; ma kellhomx l-għarfien u l-esperjenza biex jifmuh; u ma kienx f'qagħda li jgħorru l-piż finanzjarju tar-riskju nvolut.

38. L-Arbitru jgħid:

*'Il-prodott SIB, li kien prodott **asset-backed security**, kien prodott kumpless li biex tiffmu sew u kif jahdem irid ikollok konoxxenza sew tal-prodotti finanzjarji ...*

L-ilmentaturi kienu dejjem joqghodu fuq il-pariri li jinghataw mill-istess provditur tas-servizz u, galadarba, kienu jiddependu fuq l-istess pariri ma jistghux jitqiesu li kellhom dik l-esperjenza mehtiega biex jifmuh prodott kumpless bhall-SIB. Barra minn hekk, l-istess provditur tas-servizz jiddeskrivi lill-ilmentaturi bħala "retail investors" u, għalhekk, kellhom jinghataw protezzjoni akbar u dan ilprodott ma kienx idoneju għalihom.

Meta l-MFSA, li hija r-regolatur f'dan il-qasam, rat li kienu qed jinbieghu prodotti li huma Asset-Backed Securities bħal dan il-prodott, interveniet billi harget: Warning to prospective investors about Asset-Backed Securities (bħalma hu lLifemark), fejn qalet:

...

"Consumers should be aware that the characteristics of these products make them unsuitable for unsophisticated investors. These products are generally considered appropriate for investors who have experience and knowledge to understand how these financial instruments work and can afford to take the relevant risks."

Huwa minnu li dan l-avviz lill-investituri hareg wara li nbiegh il-prodott de quo lill-ilmentaturi, imma li qalet l-MFSA kien proprju gudizzju fuq il-prodotti li kienu qed jinbieghu bħal Lifemark, wara li kienet analizzat tali prodotti. U din l-analizi tal-MFSA għandha certa importanza.

Dan kien ifisser li min kien qed ibieghu, jew ma kienx għamel due diligence sew tal-prodott jew li, akkost ta' kollox, ried ibieghu.³²

...

Is-'Suitability' tal-prodott għall-ilmentaturi Il-prodott Lifemark SIB inbiegh lill-ilmentaturi fis-sena 2008. Għalhekk, kienet digà dahlet fis-sehh id-Direttiva MiFID

³² Enfazi tal-Qorti.

u l-Investment Services Rules-Standard Licence Conditions (fil-qosor ISR-SLC) mahruga taht il-Kap. 370 mill-MFSA.

Dawn it-tip ta' investimenti li huma Asset-Backed Securities huma prodotti kumplessi u ta' riskju gholi.

Ir-relazzjoni bejn provditur tas-servizzi finanzjarji u l-klijent hija, fost affarijiet ohra, regolata sew mid-Direttiva MiFID, kif ukoll mir-regolamenti tal-MFSA li jorbtu b'diversi kundizzjonijiet lil min jinghata licenzja biex jopera bhala provditur tas-servizzi finanzjarji mill-MFSA. Dawn ir-regolamenti, kif ukoll id-Direttiva MiFID saru bil-hsieb li jiprotegu lill-konsumatur tas-servizzi finanzjarji li jitqies li huwa f'pozizzjoni inferjuri ghall-provditur tas-servizz li mistenni li jkun espert fil-qasam tieghu u li jagixxi, qabel kollox, fl-interesstall-klijent.

L-iStandard License Conditions (SLC), mahrugin mill-MFSA, jistabbilixxu x'inhu u x'mhux prodott kumpless.

Prodott isir kumpless jekk, fost affarijiet ohra, ma jaghtix liberta' lill-investitur jiddisponi jew jifdi l-prodottskont prezzijiet li huma accessibbli pubblikament, jew jekk il-karatteristici tal-prodott ma jistghux jigu mifhuma b'mod facli mill-investitur retail u, b'hekk, ma jkunx f'qaghda li jaghmel decizjoni infurmata meta jigi biex jinvesti.

Ghar-ragunijiet moghtija aktar 'il fuq, il-prodott Keydata Lifemark SIB ghandu jitqies bhala prodott kumpless.

Galadarba prodott jitqies li huwa kumpless, allura l-provditur tas-servizz igorr responsabbiltà akbar lil min jista' jbieghu.

Il-provditur tas-servizz, li jkun qed jagixxi f'advisory capacity bhal f'dan il-kaz, irid jaghmel dak li jissejjah Suitability Test fuq l-ilmentatur li, fost affarijiet ohra, jinkludi: l-età, l-impjeg jew in-nuqqas tieghu, il-livell ta' edukazzjoni, l-esperjenza fl-investimenti, u jekk qattx dahal qabel f'investimenti kumplessi, ecc.

Skont l-Investment Services Rules for Investment Service Providers tal-MFSA, Suitability Test irid, fost affarijiet ohra, jiddetermina:

*i. Jekk il-prodott finanzjarju li jkun ser jigi mibjugh **"meets the investment objectives of the client"***

*ii. Jekk il-klijent ghandux **"the necessary experience and knowledge in order to understand the risks involved in the transaction"***

*iii. Jekk il-klijent huwiex **"financially able to bear any related investment risks consistent with his investment objectives."***

39. Din il-Qorti mhix sejra tidhol fil-mertu tal-kunsiderazzjonijiet tal-Arbitru f'dan il-kuntest għaliex l-istess huma l-mertu tal-ħames aggravju. Għall-finijiet ta' dan l-aggravju huwa bizzejjed li jigi stabbilit li l-Arbitru kkonkluda li fiċ-ċirkostanzi tal-appellanti, kien hemm vjolazzjoni ta' kull kriterju 'l fuq elenkat. Altru għalhekk

milli ma kien hemm l-ebda ness bejn it-telf lamanetat mill-ilmentaturi u t-tort imputabbli lill-appellanti kif allegat permezz ta' dan l-aggravju.

40. A tenur tal-artikolu 26(3)(ċ) tal-Kap. 555:

'Jekk l-ilment jinstab totalment jew parzjalment sostanzjat, l-Arbitru jista' jordna lill-provditur tas-servizzi finanzjarji jagħmel waħda jew iżjed minndawn li ġejjin:

...

(iv) li jhallas ammont ta' kumpens għal kull telf ta' kapital jew dħul jew danni sofferti mill-persuna li tagħmel l-ilment minħabba fl-imgħiba li fuqha jkun sar l-ilment, mingħajr imgħax jew bl-imgħax, b'dik ir-rata raġonevoli u fil-parametri stabbiliti bil-ligi kif l-Arbitru jista' jiddeċiedi, fuq il-flus kollha jew xi parti mill-flus, u fuq iż-żmien kollu jew xi parti mill-perjodu bejn id-data li fiha l-imgħiba li fuqha jkun sar l-ilmenttkun bdiet sad-data li fiha jsir il-ħlas;'

41. Ladarba l-appellanti bieġhet lill-appellati prodott finanzjarju li ma kienx tajjeb għalihom għalihom, l-Arbitru kellu jedd jikkundanna lill-appellanti tħallas kumpens lill-appellati.

Il-Ħames Aggravju.

42. Fl-aħħar lok, l-appellanti tilmenta li l-konkluzjoni tal-Arbitru hija bbażata fuq apprezzament ħażin tal-fatti u l-provi li nġiebu quddiemu. Tilmenta li l-Arbitru għamel analiżi ħażina tal-investment mertu tal-każ odjern u tar-raġuni għalfejn dan l-investment falla. F'dan is-sens tirreferi għan-Nota ta' Sottomissjonijiet tagħha. Tgħid li l-Arbitru ma jagħti l-ebda spjegazzjoni għalfejn skontu l-**Lifemark S.A. Secure Income Bond** kien prodott kumpless ta' riskju għoli u ma kienx adattat għal *retail investors* u tilmenta mill-fatt li l-Arbitru njora l-*File Note* relattiva. Tirreferi ukoll għar-relazzjoni ta' Michael Desmond Fitzgerald eżebita minnha mar-rikors tal-appell tagħha u tinsisti li l-appellati kienu jafu li kien hemm riskju hekk kif xehedu huma stess. Tinsisti li l-ilment tal-appellat ġie bbażat unikament fuq il-fatt li l-investment mar ħażin u hija ma taħtix għal dan stante li r-rwol tagħha kien biss ta' intermedjarja. Tgħid li mhux aċċettabbli li l-appellati jgħidu li huma ma qrawx id-dokumenti provduti lilhom, speċjalment fid-dawl tal-fatt li l-investment inxtara ġimgħat wara l-laqa' tat-28 t' Awissu 2008, u għalhekk kellhom ir-responsabbiltà jinfurmaw ruħhom ukoll. Tirreferi ukoll għal 'Dok DH' minnha pprezentat mar-rikors tal-appell tagħha msejjaħ '*Product review by Debbie Harrison, Senior Visiting Fellow of the Pensions Institute at Cass Business School and contributor to the Financial Times*'.

43. Fl-ewwel lok jibda biex jingħad li għal dak li jirrigwarda l-apprezzament tal-provi, hu magħruf li din il-Qorti ma tiddisturbax legġerment id-diskrezzjoni tal-Qorti tal-Prim' Istanza. Il-Qorti tal-Appell (Superjuri) fis-sentenza **Dr Frank Portelli vs Dr Josella Farrugia nomine et** tad-19 ta' Lulju, 2019, qalet:

"13. Illi din il-Qorti ttenni li meta jitqajjem quddiemha aggravju ta' appell li jolqot l-apprezzament tal-provi li jkun sar minn qorti tal-ewwel grad, hi thares b'reqqa lejn l-istedina li tkun qiegħda ssirilha biex tagħmel valutazzjoni tagħha ta' dawk il-provi minflok dik tal-ewwel Qorti. Għalkemm din il-Qorti għandha tara u tifli dik il-valutazzjoni, m'għandhiex taqbad u twarrabha jekk ma jkunx hemm raġunijiet tabilhaqq serji biex tagħmel dan. Il-funzjoni ta' revizjoni li trid tagħmel din il-Qorti ma jwasslu bilfors biex twarrab id-diskrezzjoni tal-eżercizzju tal-apprezzament tal-provi li jkun sar mill-ewwel Qorti bħallikieku ma sar xejn. Għall-kuntrarju, jekk jirrizulta li l-apprezzament tal-provi li jkun sar mill-ewwel Qorti huwa wieħed sostnut mill-provi li jinsabu fl-atti, u li l-konkluzjonijiet tas-sentenza appellata jkunu s-sintezi tar-raġunament mibni fuq dawk il-provi u thaddim xieraq tal-ligi dwarhom, din il-Qorti ma twaqqax dik id-diskrezzjoni".

44. F'dan l-isfond, din il-Qorti sejra tikkunsidra dan l-aggravju filwaqt li tosserva li din il-qorti ordnat l-isfilz tar-rapport ex parte prezentat mar-rikors tal-appell.

45. Jiġi ribadit li mhuwiex kontestat li l-*issuer* tal-prodott mibjugħ lill-appellati ma kinitx is-soċjetà appellanti u ma ġiex allegat/deċiż li s-soċjetà appellanti kienet il-kaġun tal-andament ħażin ta' dan il-prodott finanzjarju in kwistjoni. Dak li kkonkluda l-Arbitru meta evalwa l-mertu tal-każ kien li in-nuqqas imputat lis-soċjetà appellanti kien dak ta' *misselling* għaliex il-prodott mibjugħ lill-appellati mis-soċjetà appellanti ma kiex *suitable* għalihom għaliex:

i. il-prodott finanzjarju mibjugħ ma kienx konsoni mal-"investment objectives of the client";

ii. l-appellanti ma kellhomx "the necessary experience and knowledge in order to understand the risks involved in the transaction"; u

iii. l-appellanti ma kienux "financially able to bear any related investment risks consistent with his investment objectives."

46. Skont l-appellati huma kienu jafu li dan l-investment, bħal kull investment ieħor, kellu r-riskju tiegħu. Izda Saviour Zahra ikkonferma li r-rappreżentanti tal-appellanti, minbarra li tatu l-*brochure*, spjegatlu li:

'għalkemm kien hemm xi riskju bħal f'kull tip ta' investment ... dan l-investment kien inqas riskjuż minn investimenti oħra għax kellu ismu miegħu, jiġifieri 'Secure' u għalhekk ir-riskju li kien fih dan l-investment kien wieħed zgħir ferm għax dan ukoll għax dan l-investment kien konness ma' assikurazzjoni.'

47. Għalhekk aċċetta li jinvesti fih u agħzel li jhalli l-imgħax jakkumula sad-data tal-maturità biex b' hekk meta l-investment jimmatura jitħallas is-somma ta' €7,200 oltré l-kapital. In kontro-eżami³³ jgħid ukoll li:

*'fl-investimenti dejjem hemm riskju pero, hemm investimenti b' riskju ftit u investimenti b' riskju hafna. Kieku jiena fhimt, meta kont qed ninvesti, li hemm riskju kbir, ma kontx ninvesti. Jien ngħid li kkonkludejt li f' dan l-investment kien hemm riskju għoli għaliex falla wara sena u nofs biss. Jien sirt naf li l-prodott mar ħażin wara li mar ħażin ... Ngħid li mhux ma spjegatux il-prodott, imma spjegatu sabiħ hafna u meta staqsejniha x' inhu r-riskju qaltilha li f' kull ħaġa hemm ir-riskju tiegħu, pero dan peress li kien marbut ma' assikurazzjoni kellu riskju hafna anqas ... ma qagħditx tispjega waħda waħda x' kien hemm fil-karta; kienet ittikjata diġa' ikolli ngħid, mill-memorja. Dwar it-taxxa li titnaqqas at source, iva kien hemm ftehim magħha. Ngħid li l-kaxxi l-oħra, apparti tat-taxxa probabbli ma qadniex nitkellmuhom. Hi qaltli li t-taxxa stajt inħalliha u inħallasha fl-aħħar u jien aċċettajt ... ma fhimtx li qed ninvesti ma kumpanija barranija imma ma' Global Capital fis-sens li jien kelli x' naqsam ma' Global Capital. Jien ma qgħadt nistaqsi min huma l-Keydata International. Jien qed niġi mistoqsi jekk fil-brochure jidhirx l-isem GlobalCapital, jien ngħid li jien dak qatt ma qrajtu għax qgħadt fuq il-parir ta' GlobalCapital. Aħna ittri ufficjali kontra l-Global Capital ma pprezentajniex il-Qorti.'*³⁴

48. L-appellata Maria Concetta Zahra in kontro-eżami qalet³⁵ li hija kienet tħalli f' idejn ir-raġel tagħha u li hija ma qratx il-File Note in kwistjoni qabel iffirmatha. Tgħid pero li hija speċifikament saqsiet lir-rappreżentanta tal-appellanti jekk l-investment kienx *secure* u din qaltilha li iva. Tgħid li b' riskju tifhem li '*jista' jitla' u jinzel, imma mhux hekk kif ġara f' dan il-każ*'.
49. L-appellanti *inter alia* ibbażaw l-aggravju fuq il-fatt li l-appellanti stess irrikonoxxew li kienu konxji li l-investment kien iġorr miegħu riskju. Filwaqt li dan huwa inkontestat, **mhux kull investment iġorr miegħu l-istess tip u livell ta' riskju. Huwa l-livell u n-natura tar-riskju partikolari marbut ma' dan il-prodott li kellu jiġi spjegat lill-appellati.** L-appellati huma żewġ pensjonanti li ma jirriżultax li għandhom xi esperjenza f'investimenti ta' din ix-xorta. L-ittri stess li l-appellanti kienet tibgħat minn żmien għal żmien kienu huma infushom diffiċli li jinftiehem minn persuna li mhijiex midhla tas-settur finanzjarju.
50. Da parti tal-appellanti xehed biss Michael Schembri *qua* MLRO u *compliance manager* a bażi tal-*file* tal-appellati miżmum għand l-appellanti u jistrieħ prinċipalment fuq *File Note* ta' meta saret il-laqa' li matula ġie offrut l-prodott in kwistjoni lill-appellati, u *KYC documents* oħra. Izda **la Daniela Farrugia Randon li tathom il-parir u mliet il-KYC u lanqas John Rusher li ffirmu**

³³ Fol. 262 – 263.

³⁴ Enfazi tal-Qorti.

³⁵ Fol. 261 – 262.

I-File Note ma xehdu b'dan illi fl-ebda waqt ma giet żmentita l-verżjoni tal-fatti mogħtija mill-ilmentaturi appellati dwar l-ispjegazzjonijiet skarsi u żvijanti mogħtija lilhom matul il-laqa' tat-28 ta' Awissu 2008.

51. Għalhekk, safejn l-appellanti ssejjes l-argumenti tagħha fuq il-*File Note* tat-28 ta' Awissu 2008, din il-Qorti hija tal-fehma li dan id-dokument waħdu, għalkemm iffirmit mill-appellati, ma jikkostitwixx prova li tegħleb ix-xhieda tagħhom dwar dak li verament ġara matul il-laqa' t' Awissu 2008 li wasslet biex huma jinvestu fil-prodott finanzjarju mertu tal-każ odjern. Dan speċjalment inkwantu:

- (i) d-dokument in kwistjoni huwa *standard form document*;
- (ii) jintuża kliem li mhux neċessarjament jinftiehem minn persuna li m'għandhiex għarfien tekniku fil-qasam;
- (iii) huwa miktub b'fine print li jkompli joħloq diffikulta għall-konsumatur biex jaqraw;
- (iv) Evidentement id-dokument ma ġiex spjegat lill-appellati;
- (v) ir-rappreżentanti tas-soċjetà appellanti li kienu preżenti għall-imsemmija laqa' u offrew u bieghu dan l-investment lill-appellati, fl-ebda waqt ma xehedu fil-proċeduri odjerni biex jikkontraddiċu l-verżjoni tal-appellati.

52. Rilevanti wkoll il-fatt li għal xi raġuni l-*File Note* in kwistjoni tinkludi ukoll '*option*' immarkata b'salib permezz ta' liema l-appellati ddikjaraw '*I/we confirm that we do not require a copy of this document unless otherwise notified*'. Jidher għalhekk li l-appellanti lanqas biss ingħataw kopja tal-istess li ffirmaw. Nuqqas li din il-qorti ma taqbel xejn miegħu.

53. Għal dawn ir-raġunijiet, l-Arbitru kellu raġun jistrieħ fuq ix-xhieda tal-appellati irrISPETTIVAMENT mid-dikjarazzjonijiet *standard* markati b'salib fl-imsemmija *File Note* iffirmita minnhom. F'kull każ, dwar ir-riskju involut, il-*File Note* in kwistjoni li tant tistrieħ fuqha l-appellanti taqra hekk:

'Value of these investments and the income derived, can go down as well as up and you may get back less than the amount invested. Also if the investment in currency fluctuations may have an adverse effect on the value of your investment.

Past performance is not a guide to the future.'

54. **Din hija disclaimer ġenerika li ma tammonta għall-ebda informazzjoni speċifika dwar ir-riskju reali tal-investment in kwistjoni. Kull investment jaf jitla' u jinżel iżda mhux kull investment iġorr miegħu l-istess livell ta' riskju. Imkien ma jirriżulta x'kienu r-riskji partikolari**

marbuta mal-investment f' Lifemark SA – Secure Income Bond Issue 3. Il-kliem "Secure Income Bond" fih innifsu jagħti lill-konsumatur ċertu serħan tal-moħħ li l-investment hu wieħed sod.

55. Fl-istess *File Note* ġie dikjarat ukoll li:

'Client/s confirmed that he/they have read the brochure and confirmed that they know the structures, charges and risks connected with and associated to the product. Client was provided with all the necessary information, brochures and other documentation on the Secure Income Bond issue 3. After considering all these factors, the Client/s agreed to proceed with the investment in the Fund.'

56. L-appellati kkonfermaw li huma ngħataw kopja tal-*brochure* a fol. 20 et seq. Dan id-dokument jirriżulta maħruġ mill-*issuer* tal-investment, *Keydata International*, u jagħti stampa favorevoli tal-investment in kwistjoni li x' aktarx tirrifletti l-isjegazzjoni felici li ġiet sommarjament mogħtija lill-appellati mir-rappreżentanti tal-appellanti. Fih jingħad:

'The Secure Income Bond (SIB) is highly attractive because it offers a higher level of fixed income without the level of risk from investing in equities or corporate bond funds. The assets it invests in, cash and insurance contracts, are not linked in any way to the stock market performance, not tied to indexes, the political climate or industrial growth. In addition the investment is passive and non-cyclical. All of the insurance contracts will be issued by institutions rated 'A' or better (Source: Standard & Poor's or equivalent). This makes it lower risk than many traditional stock market linked income investments ...

A lower risk profile and a higher level of income allows you to receive the income you need without the worry of stock market falls.

...

The return on your capital does not depend on the performance of the stock market but at the rate at which the insurance contracts pay out within the SIB. Because it is possible to 'model' how insurance contracts mature through mortality tables and actual calculations, the risk level of the SIB is reduced because the returns are more predictable than with stock market investments.

...

You should be reassured that all of the insurance contracts within the SIB will be issued by financial institutions with a minimum credit rating of 'A' ...'

57. Il-*bochure* jagħti mbgħad spjegazzjoni sempliċi ta' kif l-flejjes jiġu nvestiti wara liema jingħad:

'Capital is not guaranteed. Like all investments there are certain risks involved which are highlighted within the section 'Key Features' on page 13.'

58. Iżda l-imsemmija sezzjoni f'pagna 13 ma telenka l-ebda riskji partikolari. Jingħad biss li uħud mill-*parties involved* għandhom *credit rating* 'A' u 'AA-' b'dan illi ***The credit rating is not a recommendation to purchase, sell, or hold a financial obligation, as it does not comment on market price or suitability for a particular investor.***³⁶
59. Bla dubju, it-test tas-*suitability* tal-investiment għall-appellati kellu jsir mill-appellanti bħala l-*financial advisor* tagħhom. F'dan il-kuntest, huwa manifest li l-informazzjoni fl-imsemmi *brochure* ma kinitx tali li persuna mhux familjarji mad-dinja tas-servizzi finanzjarja, kif evidentement huma l-appellati, setgħu jifhemu dak li daħlu għalih. Il-ftit investimenti peċedenti li huma kellhom żgur ma jagħmlhom xi esperti fis-settur. Għalhekk, kien dmir tas-soċjetà appellanti li filwaqt li tara li l-prodott li toffri lill-appellati kien xieraq għalihom u tipprovdihom id-dokumentazzjoni relattiva, tispjegalhom ukoll il-prodott in kwistjoni b' mod li setgħu jifmu r-riskju li dan l-investiment kien iġorr miegħu.
60. Dwar l-element ta' riskju involut, l-appellanti tinsisti li dan il-prodott *'kien wieħed ta' riskju baxx, jew baxx sa medju'* kif spjegat fin-Nota ta' Sottomissjonijiet tagħha. Fl-imsemmija nota ngħad kif ġej:

'6. ... *il-prodott in kwistjoni kien deskritt bħala 'secure' mis-soċjetà emettriċi (mhux mis-soċjetà intimata) għaliex kien jinvesti f' assi li jikkomprendu 'cash and a portfolio of senior life insurance policies.'* Għalhekk dawn l-assi kellhom jagħmlu tajjeb għall-ħlas tal-kapital investit. Di piú, *il-prodott in kwistjoni ma kienx espost direttament għar-riskju tas-swieq tal-azzjonijiet liema swieq huma aktar volatili, partikolarment fi żmien ta' krizijiet ekonomiċi u finanzjarji mondjali;*

7. *Illi jirriżulta ukoll li l-investimenti li kienet tagħmel Lifemark S.A. kienu jikkonsistu (apparti minn flus likwidi ossija cash) f' portafoll ta' senior life policies diversi. Għalhekk l-investimenti li kienet tagħmel Lifemark S.A. kienu ukoll diversifikati u din il-kumpanija ma kinitx esposta għar-riskju ta' kumpanija tal-assikurazzjoni waħda;*

8. *Illi, kuntrarjament għall-investimenti l-oħra li kellhom l-ilmentaturi fuq il-Borża ta' Malta, is-senior life policies li Lifemark SA kienet tinvesti fihom kienu maħruġin minn istituzzjonijiet li għandhom rating ta' 'A' jew aħjar minn Standard & Poor's (jew rating ekwivalenti minn rating agencies internazzjonali oħra). Illi di piú l-kustodju maħtur minn Lifemark S.A. sabiex iħares l-istess investiment, inkluz l-amministrazzjoni tiegħu, kif ukoll sabiex iżomm taħt il-kustodja tiegħu il-flejjes u l-assi kollha ta' Lifemark S.A. kien bank internazzjonali b' rating ta' 'A' minn Standard & Poor's (bl-isem ta' Société Européenne de Banque S.A. (SEB)).*

³⁶ Enfazi tal-Qorti.

Illli l-‘payment and custody agent’ kellu jkun ukoll investment bank ewlieni fl-Istati Uniti b’ rating ta’ ‘AA-’ minn Standard & Poor’s;

9. Illi għalhekk fil-mument li l-ilmentaturi akkwistaw l-investment in kwistjoni, dan l-investment, fl-isfond tal-informazzjoni li kienet teżisti dwaru dak iż-żmien u abbażi tal-informazzjoni li kellha s-socjetà intimata mingħand l-ilmentaturi stess, kellu l-premessi kollha neċessarji biex jinbiegħ lill-ilmentaturi bħala investment b’ riskju baxx jew limitat’

61. Apparti s-sottomissjonijiet surriferiti, l-appellanti tagħmel ukoll referenza għal ‘**Dok. DH**’ li pprezentat għall-ewwel darba flimkien mar-rikors tal-appell tagħha, ossija *product review*, li għalkemm inkiteb minn terz, jidher li nħareġ mill-*issuer* tal-investment innifsu. Ma jirrizultax li dan ir-*review* għe mgħoddi jew spjegat lill-appellati qabel ma investew fil-prodott in kwistjoni. Fih jingħad:

*‘It is vital for advisers and their clients to appreciate that this product does not offer guaranteed income or growth. The target rates are based on Keydata International’s actual modelling of the profile of the policies purchased. **In terms of risk, for income investors the Bond is less secure than deposits but would compare favourably with the more aggressive bond funds, which can only achieve target yields by including sub-investment grade bonds in the portfolio mix.***

*For growth investors Keydata International’s carefully constructed portfolio would seem to be far less volatile than stockmarket investments. Of course, for both groups there is the inherent risk that medical advances, as yet unknown, could prolong the lives of the original policy holders, while a change in US legislation and regulation could also affect the value of the policies. **However, Keydata International five-and seven-year bonds, weighted towards the traded policies of the 75-year-old+ market, seems to be well immunised against any unforeseen change ...***³⁷

62. Madanakollu, l-Arbitru ddecieda li dan il-prodott kien wieħed ta’ riskju medju għal riskju għoli. L-ispjegazzjoni mogħtija mill-Arbitru sabiex wasal għal din il-konklużjoni diġa’ giet riprodotta (ara tielet u raba’ aggravju). L-Arbitru ikkonkluda li l-prodott li xtraw l-appellati hu **asset-backed security**. Prodott kumpless li ma kellux jinbiegħ lil *retail investors* bla esperjenza, kif kienu l-appellati. F’ dan ir-rigward għamel riferenza għall-*Consumer Media Release* tal-MFSA datata 13 ta’ Novembru 2009 li tgħid li, **‘consumers should be aware that the characteristics of these products make them unsuitable for unsophisticated investors. These products are generally considered appropriate for investors who have experience and knowledge to**

³⁷ Enfażi tal-Qorti.

understand how these financial instruments work and can afford to take the relevant risks.'

63. Bla dubju, l-appellati la kellhom l-esperjenza u l-għarfien biex jifhmu kif jaħdem il-prodott in kwistjoni u lanqas ma kienu finanzjarjament f' pożizzjoni li jieħdu r-riskji marbuta miegħu.
64. Huwa minnu li l-*Media Release* ħarġet wara li l-investment inbiegħ lill-appellati, iżda fil-kuntest tal-fatt li l-appellanti hija soċjetà speċjalizzata u liċenzjata biex tagħti *investment advisory services* lill-klijenti tagħha, suppost kien taf li ma kienx prodott tajjeb għall-klijent it-tip tal-appellati. Konsegwentement kellha tqis li dak il-prodott ma kienx *suitable* għall-appellati. L-appellati huma żewġ pensjonanti li kellhom patrimonju żgħir u għandhom dħul baxx. Meta tat il-parir finanzjarju, hu evidenti li ma tatx każ taċ-ċirkostanzi partikolari u interessi tal-appellati. L-attitudni tagħhom għar-riskju gie deskritt, ***"I am fairly conservative but will accept a reasonable level of risk"*** (ara dokument Confidential Client Profile, a fol. 62). L-appellanti ma tatx prova li dak it-tip ta' investment kien wieħed f'loku għall-investitur konservattiv li evidentement ikun kawt biex jevita l-periklu li jitlef l-investment li jkun għamel.
65. Għaldaqstant tiċhad ukoll dan l-aggravju.

Għal dawn il-motivi tiċhad l-appell bl-ispejjeż kollha kontra l-kumpannija appellanti.

Anthony Ellul.